

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

Кафедра міжнародних відносин

ДИПЛОМАТИЧНА ТА КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА

Методичні вказівки

до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Одеса
«Астропринт»
2023

УДК 327(076.5)
Д469

Упорядники:

Д. К. Побле, старший викладач кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

П. А. Сіновець, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

О. О. Волович, кандидат історичних наук, член редакційної ради журналу геополітичної аналітики «Бінтел», провідний експерт Незалежного аналітичного центру геополітичних досліджень «Борисфен Інтел»;

А. В. Худенко, доктор філософських наук, доцент кафедри соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рекомендовано до друку вченою радою факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (*протокол № 9 від 04.07.2023 року*)

Дипломатична та консульська служба : методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / упоряд.: Д. К. Побле, П. А. Сіновець ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса : Астропринт, 2023. — 40 с.

Методичні вказівки розраховані на поглиблене вивчення тем навчальної дисципліни «Дипломатична та консульська служба» та були розроблені відповідно до робочої програми та силабусу для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Основна мета вказівок — надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні тем практичних занять та у процесі самостійної роботи.

УДК 327(076.5)

© Побле Д. К., Сіновець П. А.,
упорядкування, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Тематика змістових модулів	6
Тематика практичних занять	24
Самостійна робота здобувачів вищої освіти	29
Контрольні питання до курсу	31
Рекомендована література	33
Форми контролю та методи оцінювання	37

Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Дипломатична та консульська служба» (ДКС) призначені для допомоги здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», які навчаються в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова на факультеті міжнародних відносин, політології та соціології.

Предметом навчальної дисципліни «Дипломатична та консульська служба» є різновид державної служби, що призначена захищати за кордоном інтереси як України, права юридичних осіб, так і громадян України, сприяти розвитку відносин з іншими країнами, поширенню торговельних, економічних, науково-технічних, культурних, гуманітарних, спортивних зв'язків та туризму.

Метою навчальної дисципліни ДКС є ознайомлення здобувачів вищої освіти із принципами, засадами та структурою консульської служби, а також досвідом, який мають провідні країни світу для забезпечення роботи згаданих підрозділів у системі міжнародного спілкування.

Завдання навчальної дисципліни ДКС полягають у формуванні у здобувачів вищої освіти вмінь і практичних навичок із розв'язання організаційно-правових, політико-управлінських, кадрових, інформаційно-аналітичних та інших завдань під час професійного забезпечення органів державної влади у їх діяльності при реалізації зовнішньополітичних інтересів держави; ознайомлення з вітчизняним та зарубіжним досвідом організації та функціонування консульської служби, впровадження світового досвіду в умовах сучасної України; формування професійних навичок консульського робітника відповідно до тенденцій світового розвитку та функціонування консульської служби.

Програма навчальної дисципліни ДКС складається з таких змістових модулів:

1. **Змістовий модуль I:** Історична і юридична основа функціонування дипломатичних та консульських інститутів.

2. **Змістовий модуль II:** Практичний аспект функціонування дипломатичних представництв.

3. **Змістовий модуль III:** Особливості функціонування консульських представництв та спеціальних місій.

4. **Змістовий модуль IV:** Особливості міжнародних переговорів та дипломатичного протоколу.

Під час вивчення навчальної дисципліни ДКС здобувачі вищої освіти повинні набути певні навички в галузі, що стосується вміння вирішувати складні спеціальні завдання та проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, володіння державною мовою як усно, так і письмово та застосування принципів та інструментів дипломатичної та консульської служби, положення дипломатичного протоколу та етикету, ведення дипломатичного та ділового листування (як українською, так і іноземними мовами) з урахуванням інтересів України на міжнародній арені.

Внаслідок відпрацювання тем навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде повинен

знати: вісь теоретичний матеріал тем та розділів, головні категорії навчальної дисципліни; історичні та юридичні основи створення консульських інститутів; практику протокольного забезпечення в Україні та світі; особливості функціонування консульських представництв та спеціальних місій; особливостей міжнародних переговорів та дипломатичного протоколу.

вміти: робити дослідження проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіонального розвитку та міжнародних комунікацій за допомогою сучасних політичних, правових та економічних теорій, наукових методів, міждисциплінарних підходів, готувати презентації результатів досліджень, надавати рекомендації. З'ясувати та захищати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни «Дипломатична та консульська служба» відводиться 90 годин, зокрема: 20 — лекцій, 12 — практичних занять та 58 — самостійної роботи, що взагалі становить 3 кредити ЄКТС.

Змістовий модуль I ІСТОРИЧНА І ЮРИДИЧНА ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТА КОНСУЛЬСЬКИХ ІНСТИТУТІВ

Тема 1 ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТА КОНСУЛЬСЬКИХ ІНСТИТУТІВ

У цьому розділі треба звернути увагу здобувачів вищої освіти на визначення терміна «дипломатія», поняття якої надає Оксфордський словник як «Дипломатія — це здійснення міжнародних відносин шляхом переговорів; сукупність засобів, які використовуються посилами та посланниками для забезпечення переговорного процесу; праця або мистецтво дипломата». Потім перейти до трьох етапів становлення дипломатичних зносин:

1. Етап функціональних дипломатичних відносин, що охоплював період Стародавнього світу та початку Середньовіччя.

2. Етап, що характеризувався двосторонніми дипломатичними зносинами на постійній основі та який продовжувався протягом Середньовіччя та так званого Нового часу.

3. Етап універсальних дипломатичних відносин, який розпочався на рубежі XVIII та XIX ст. та триває по сьогоднішній день.

Зазвичай доцільно роз'яснити відмінність історії становлення консульських та дипломатичних установ: «Історія розвитку інституту консульства значно триваліша й різноманітніша, ніж історія постійних дипломатичних представництв. Вона бере початок із кількох джерел: дипломатії, політики, юриспруденції та морської справи». Для ілюстрації надаються приклади існування згаданих інститутів у містах-полісах Давньої Греції та Риму. В Греції потреба появи такого інституту виникла, щоб гарантувати чужоземців, які займалися торгівлею. Тому чужоземці почали звертатися за за-

ступництвом до так званих піроксенів, знатних громадян міста. Проксени добровільно відповідально брали на себе обов'язки з метою турбуватися про місцеперебування приїжджих, а іноді виступали з клопотанням за них перед народними зборами. У середньовічний період, зокрема у державах регіону Середземного моря, виник інститут спеціальних суддів для розгляду спорів між місцевими та чужоземними купцями у зв'язку з розвитком торговельного мореплавства. Ці судді отримали назву морських та торгових консулів.

Купецькі колонії Генуї, Флоренції і Венеції на Сході стали головним чинником розвитку відносин Схід — Захід та сприяли зростанню ролі консульського інституту у міждержавній політиці.

Важливою віхою у остаточному оформленні дипломатії у форму державної служби стали Віденський конгрес (регламент) 1815 року і Аахенський протокол 1818 року, який вперше встановив чотири головних класи дипломатичних агентів:

- Посли і нунції.
- Посланники та інтернунції.
- Міністри-резиденти.
- Постійні повірені у справах.

Поступово категорія міністрів посланників зникла й у сучасній міжнародній практиці залишились тільки три загальноприйнятих класи глав дипломатичних представництв, зокрема послів, посланників та повірених у справах. Посли, як правило, очолюють посольства, а посланники, відповідно — дипломатичні місії. Що стосується повірених у справах, то вони можуть керувати як роботою посольства, так і роботою місії, хоча в більшій частині випадків вони очолюють місії. Віденський конгрес заклав також фундамент правил і традицій для дипломатичного церемоніалу і протоколу.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Бігняка О. В. Історія дипломатії: навчально-методичний посібник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
3. Головченко В. І. Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.

4. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навчальний посібник — К., 2007.
6. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
7. Kennedy С. S. The American Consul: A History of the United States Consular Service, 1776–1914. Praeger, First Printing edition, 1990. — 247 p.

Тема 2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСУЛЬСЬКОЇ СПРАВИ

Цей розділ рекомендується починати з дефініції про те, що дипломатичне і консульське право є галуззю міжнародного публічного права, яке складається з принципів і норм, призначених для регулювання офіційних відносин та зв'язків між державами і іншими суб'єктами міжнародного права, що здійснюються за допомогою органів зовнішніх зносин.

Ще на родоплемінній стадії розвитку людства племена направляли своїх представників для переговорів із сусідами і ці міжплемінні відносини не підлягали ніякому юридичному врегулюванню, а базувалися на звичаях, традиціях та віруваннях.

Норми дипломатичного і консульського права після закінчення Другої світової війни отримали подальший розвиток та кодифікацію, що знайшло своє відображення у багатосторонніх конвенціях, зокрема: Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року (набула чинності у 1964 році); Віденська конвенція про консульські зносини 1963 року (набула чинності у 1967 році); Конвенція про спеціальні місії 1969 року (набула чинності у 1985 році); Конвенція про запобігання і покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів 1973 року (набула чинності у 1977 році); Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 року (ще не набула чинності). Українська держава бере участь у всіх згаданих конвенціях. Додатково Україна

прийняла інші нормативні акти у галузі дипломатичних і консульських відносин: Закон України «Про дипломатичну службу» 2018 року, Положення про дипломатичні представництва і консульські установи іноземних держав на території України 1993 року, Консульський статут України 1994 року, Указ Президента України «Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном» 2010 року.

Консульське право характеризується як сукупність міжнародно-правових принципів та норм для врегулювання діяльності консульських установ та членів персоналу і визначення їхнього статусу, функцій, прав та обов'язків. Основними джерелами консульського права є Віденська конвенція про консульські зносини 1963 року, Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року, Консульський Статут України, рішення Генеральної Асамблеї ООН, Міжнародного Суду, а також міждержавні угоди на двосторонньому рівні.

Консульство (лат. від *consullo* — допомагати, турбуватися, радити) — є органом зовнішніх відносин держави, який розміщений на території іншої держави (за її згодою) з метою виконання певних функцій.

Права, привілеї та імунітети консульства включають: право використовувати прапор і герб своєї держави; звільнення від податків; недоторканність приміщення та консульських архівів; свободу зносин консульської установи зі своїм урядом, дипломатичними представництвами, іншими консульствами своєї держави, незалежно від місця їх знаходження, а також використання засобів зв'язку, шифрів, та послуг дипломатичних і консульських кур'єрів.

В Україні «консульськими установами» вважаються генеральні консульства, консульства, віце-консульства та консульські агентства. Консульські установи України призначені для захисту за кордоном прав та інтересів України, юридичних осіб та громадян України. А також сприянню розвитку дружніх відносин України з іншими державами, поширенню економічних, торговельних, наукових, технічних, культурних, гуманітарних та спортивних зв'язків. Консульські установи надають сприяння вихідцям з України та їх нащадкам для підтримки контактів з Батьківщиною.

Література

1. Акт проголошення незалежності України. 24 серпня 1991 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048
3. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
4. Головченко В. І. Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.
5. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
6. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
7. Консульський Статут України від 2 квітня 1994 р. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
8. Сайт Міністерства закордонних справ України. — URL: www.mfa.gov.ua

Тема 3

ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН

Державні органи зовнішніх зносин, з точки зору їхнього розташування, поділяються на дві окремі групи: центральні (внутрішньодержавні) органи зовнішніх зносин, закордонні органи зовнішніх зносин.

Центральні (внутрішньодержавні) органи зовнішніх зносин являють собою державні органи, що допомагають здійснювати зв'язки згаданої держави з іншими державами та міжнародними організаціями і які на постійній основі перебувають на території цієї держави.

Центральні (внутрішньодержавні) органи зовнішніх зносин, у свою чергу, діляться на дві групи органів а саме: органи загальної компетенції й органи спеціальної компетенції.

У структуру центральних (внутрішньодержавних) органів зовнішніх зносин загальної компетенції України входять:

- парламент — Верховна Рада України;
- глава держави — Президент України;

– уряд — Кабінет Міністрів України;
– відомство іноземних справ — Міністерство закордонних справ України.

До структури внутрішньодержавних органів зовнішніх зносин спеціальної компетенції в Україні входять міністерства та відомства України, які за родом своєї діяльності безпосередньо причетні до міждержавних зносин.

Закордонні органи зовнішніх зносин держави складаються з двох головних категорій, а саме постійні та тимчасові органи.

Постійні органи зайняті повсякденною роботою за кордоном, де вони представлять і захищають інтереси України. Йдеться про посольства і місії, представництва України в міжнародних організаціях.

Тимчасовими органами вважаються окремі делегації, українські представники за кордоном, спостерігачі на міжнародних конференціях, конгресах, у міжнародних комітетах, а також представники на ювілейних заходах, коронаціях, траурних церемоніях тощо.

Література

1. Акт проголошення незалежності України. 24 серпня 1991 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
3. Бігняк О. В. Історія дипломатії: навчально-методичний посібник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
4. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
5. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
6. Конституція України. — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
7. Сайт Верховної Ради України. — URL: www.rada.ua
8. Сайт Міністерства закордонних справ України. — URL: www.mfa.gov.ua

Змістовий модуль II

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ

Тема 4

ПОСТІЙНІ (ДИПЛОМАТИЧНІ) ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНИ ЗА КОРДОНОМ

Тема починається з визначення дипломатичного представництва як постійного закордонного державного органу зовнішніх зносин, що створений на підставі спільної угоди однією державою на території іншої з метою підтримки офіційних контактів на постійній основі. Дипломатичне представництво представляє свою країну в усіх питаннях, що стосуються відносин з іншою стороною.

У сучасній дипломатичній практиці використовуються декілька видів дипломатичних представництв:

- посольство — це представництво першого (вищого) класу, яке очолює посол або тимчасово повірений у справах;
- місія — це представництво другого класу, яке очолює посланник або повірений у справах;
- постійне представництво при міжнародних організаціях.

Закон України «Про дипломатичну службу» від 2018 року встановлює в Україні такі дипломатичні ранги:

- Надзвичайний і Повноважний Посол;
- Надзвичайний і Повноважний Посланник 1-го класу;
- Надзвичайний і Повноважний Посланник 2-го класу;
- радник 1-го класу;
- радник 2-го класу;
- перший секретар;
- другий секретар;
- третій секретар;
- аташе.

З точки зору міжнародного права у світі існують дві основні форми визнання держав а саме: де-факто і де-юре.

Визнання де-факто носить неповний характер, коли, не маючи змоги заперечити сам факт існування держави, уряд іншої держави

уникає встановлення з нею дипломатичних відносин, але, незважаючи на це, встановлює з нею ділові контакти, здебільшого торговельно-економічні. Іноді згадана форма відносин використовується впродовж тривалого часу, але може мати короткотерміновий характер, тоді вона іменується «ad hoc», що означає — «для цього», «для даного випадку». Така форма відносин у сучасній міжнародній практиці існує порівняно рідко.

Визнання де-юре, тобто повне дипломатичне визнання, є найбільш поширеною формою, що застосовується у міжнародних відносинах. Таким визнанням передбачається встановлення і документальне оформлення офіційних дипломатичних відносин, заснування дипломатичних представництв на відповідному рівні, сприяння розвитку взаємовигідних торговельних, економічних, гуманітарних та інших зв'язків.

Агреман означає згоду уряду держави перебування щодо призначення певної особи главою дипломатичного представництва (послом, посланником чи повіреним у справах) акредитуючої сторони.

Вірча грамота (французькою *lettre de créance*, латинською *litterae credentiales*) — документ, який допомагає здійсненню акредитації дипломатичного представника.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Бігняка О. В. Історія дипломатії: навчально-методичний посібник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
3. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
4. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. Конституція України. — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Сайт Верховної Ради України. — URL: www.rada.ua
7. Сайт Міністерства закордонних справ України. — URL: www.mfa.gov.ua

Тема 5

ДИПЛОМАТИЧНІ КОНТАКТИ Й ОСНОВНІ ВИДИ ДИПЛОМАТИЧНОГО ЛИСТУВАННЯ

Дипломатичні контакти передбачають одне з найголовніших завдань дипломата, а саме вивчення та аналіз суспільного та політичного життя країни перебування та повідомлення при них уряду своєї держави.

Одним з найважливіших інформаційних джерел для дипломатів та методом пояснення політики уряду є бесіда.

Слід звернути увагу на те, що поняття «дипломатична бесіда» є надзвичайно широким. Бесіди можуть різнитися багатьма чинниками, такими як тематика бесіди, конкретні умови, в яких вони проходять, мета, склад співрозмовників тощо.

Метою бесіди є передавання співрозмовникам інформації, повідомлення або одержання інформації від них. Часто передача інформації офіційним особам проводиться за дорученням центру і здійснюється зазвичай послом або одним із дипломатів керівного складу посольства чи місії.

Ефективними засобами інформаційно-пояснювальної роботи дипломатів є організація та проведення прес-брифінгів і прес-конференцій.

Сама підготовка дипломатичних документів та дипломатичне листування умовно поділяється на дві групи: офіційне та особисте, дипломатичне листування з іноземними державами та внутрішньовідомче листування, зокрема з МЗС, іншими державними та громадськими установами і організаціями своєї країни.

Документами зовнішньодипломатичного листування являються:

- особисті (підписні) ноти;
- вербальні ноти;
- приватні листи напівофіційного характеру;
- пам'ятні записки;
- меморандуми;
- заяви.

Особисті й вербальні ноти залишаються найбільш поширеними документами дипломатичного листування.

У дипломатичному листуванні з'явилося відносно нове явище — ноти уряду. У минулому листування нотами велося зазвичай між міністерствами закордонних справ і посольствами. Після закінчення

Другої світової війни поширилася практика безпосереднього листування між урядами з багатьох принципових питань.

Що стосується заяв (урядів, міністерств закордонних справ), то вони, на відміну від документів власного дипломатичного листування, не вважаються безпосереднім зверненням до певних держав і тому не обов'язково вимагають деякої офіційної відповіді. Сама відсутність відповіді або будь-якого іншого реагування на заяву теж може розглядатися як політичний акт і має певне політичне значення.

Заява урядів або міністерств закордонних справ часто несе у собі більше смислового навантаження, ніж загальновизнані документи дипломатичного листування, зокрема ноти або меморандуми. Уряд може опублікувати свою заяву та надіслати офіційною нотою до відповідної держави.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Бігняка О. В. Історія дипломатії: навчально-методичний посібник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
3. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
4. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. Сайт Міністерства закордонних справ України. — URL: www.mfa.gov.ua
6. Tomalin B. Writing diplomatically: Managing potential conflict. Published in Training // Language and Culture. — 2019. — Vol. 3, Issue 2. — P. 40–54.

Змістовий модуль III

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСУЛЬСЬКИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ ТА СПЕЦМІСІЙ

Тема 6 ПРЕДСТАВНИЦТВО МЗС В ОДЕСІ

Стаття 5 Закону України «Про дипломатичну службу» у редакції від 1 січня 2022 року визначає, що до системи органів дипломатичної служби входять представництва МЗС на території України, які утворюються Кабінетом Міністрів України та підпорядковуються МЗС.

Представництва утворюються в регіонах України, де існують іноземні консульські установи або представництва міжнародних організацій.

Слід зазначити головні завдання представництв, які полягають у такому:

- сприяють розвитку дружніх відносин України з іноземними країнами, поширенню економічних, наукових, технічних, культурних, гуманітарних, спортивних зв'язків та туризму;
- надають допомогу іноземним консульським установам для виконання ними функцій із захисту законних інтересів і прав іноземних фізичних та юридичних осіб, для здійснення інспекцій суден, літаків і екіпажів та інших функцій;
- допомагають місцевим органам виконавчої влади під час здійснення ними міжнародних зв'язків, надають їм методичну, консульську та інформаційну допомогу.

Представництво відповідно до покладених на нього завдань:

- займається оформленням віз для іноземців та осіб без громадянства;
- надсилає запити для отримання документів та легалізує їх;
- веде облік співробітників іноземних консульських установ, членів сімей, а також певних категорій іноземців, реєструє паспортні документи;
- сприяє іноземним дипломатичним представництвам, консульським установам та представництвам міжнародних організацій з організації поїздок їх посадових осіб по округу представництва МЗС, організує зустрічі з представниками органів виконавчої влади та міс-

цевого самоврядування, проводить протокольні та культурні заходи, а також надає допомогу іноземним делегаціям і посадовим особам МЗС у підготовці та виконанні програм перебування в окрузі;

– надає інформацію іноземним консульським установам, що розташовані в межах округу представництва МЗС, про випадки затримання, взяття під варту або смерті громадян держав, які вони представляють, про катастрофи, дорожньо-транспортні пригоди, нещасні випадки і надає допомогу в налагодженні контактів між цими установами та компетентними органами України;

– здійснює загальний нагляд у межах своїх повноважень за виконанням міжнародних договорів України місцевими і регіональними органами виконавчої влади та надає відповідні роз'яснення;

– сприяє місцевим і регіональним органам виконавчої влади у встановленні контактів з іноземними консульськими установами;

– веде прийом громадян України, іноземців та осіб без громадянства згідно зі своєю компетенцією;

– а також виконує інші функції відповідно до законодавства.

Література

1. Бевз Т. А. Формування європейської ідентичності як чинник європейської інтеграції // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. — 2014. — 1 (69). — С. 29–49.
2. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
3. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
4. Сайт Верховної Ради України. — URL: www.rada.ua
5. Про дипломатичну службу: Закон України. Редакція від 01.01.2022 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#n373>
6. Сайт Міністерства закордонних справ України. URL: www.mfa.gov.ua
7. Одесса и Одесщина в европейском измерении: сборник статей. — Одесса, 2010. — 84 с. — URL: <https://samoorg.com.ua/wp-content/uploads/2012/08/Odesa-ta-Odeshhina-v-yevropeyskomu-vimiri.pdf>
8. Офіційний сайт міста Одеси. Консульства, дипломатичні місії/Міжнародне співробітництво. — URL: <https://omr.gov.ua/ua/international/diplomaticheskie-missii/>

Тема 7

СПЕЦІАЛЬНІ МІСІЇ І ТОРГОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА В СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Верховна Рада України прийняла 14 липня 1993 року постанову про приєднання від імені України до Конвенції про спеціальні місії, підписаної у м. Нью-Йорку 16 грудня 1969 року. Спеціальні місії (місії *ad hoc*) — це така форма представництва, яку Конвенція про спеціальні місії 1969 року визначає тимчасовим представництвом держави, що направляється однією державою до іншої за узгодженням з нею з метою вирішення важливих питань або виконання окремого завдання. Діяльність згаданих місій відома під назвою дипломатії *ad hoc*. Їх відміна від постійних дипломатичних представництв полягає насамперед у конкретно-цільовому характері місій. Інша відмінність спеціальних місій від звичайної дипломатії відображена у статті 7 Конвенції, де наголошується, що «наявність дипломатичних або консульських відносин не є необхідною для відправлення чи прийняття спеціальної місії». Крім того, відправлення чи прийом спеціальної місії не пов'язані з процесом або фактом визнання.

Указ Президента України від 8 квітня 2010 року «Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном» доручає Міністерству закордонних справ України утворення відділів з економічних питань у складі дипломатичних представництв України за кордоном у межах визначеної чисельності працівників кожної закордонної дипломатичної установи.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
3. Консульський Статут України від 2 квітня 1994 р. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
4. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048

5. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
6. Конвенція про спеціальні місії від 8 грудня 1969 року. Приєднання від 14.07.1993, підстава — 3383-ХІІ. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092#Text
7. Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном: Указ Президента України від 08.04.2010 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/522/2010#Text>

Змістовий модуль IV

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕГОВОРІВ ТА ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ

Тема 8

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ, ЙОГО РОЛЬ В МІЖНАРОДНОМУ СПІЛКУВАННІ

Норми дипломатичного протоколу та церемоніалу ґрунтуються на звичаях і договірних джерелах міжнародного права, Віденських конвенціях про дипломатичні та консульські зносини 1961 і 1963 років, а також на законодавстві та практиці західноєвропейських держав, зокрема Великої Британії, Франції та США.

Протокол визначається як форма ієрархічного порядку, демонстрації хороших манер у відносинах між державами, а дипломатичний протокол є сукупністю загальноприйнятих правил поведінки урядів, відомств закордонних справ, дипломатичних представництв, офіційних осіб та дипломатів під час виконання своїх функцій у міжнародному спілкуванні.

Вперше в міжнародній практиці були ухвалені спеціальні постанови для регулювання дипломатичних відносин на Віденському (1815) та Аахенському (1818) конгресах, які встановили класи дипломатичних агентів, визначивши таким чином питання старшинства. Це було першою спробою надати юридичну силу та впровадити в нормах міжнародного права певні правила міжнародної ввічливості.

Політичні документи Віденського та Аахенського конгресів існували протягом 150 років до підписання «Віденської конвенції про дипломатичні зносини» у 1961 році. Сьогодні ця конвенція є головним міжнародно-правовим документом для врегулювання дипломатичної діяльності усіх суб'єктів міжнародного права.

Залежно від кількості учасників та подій, що можуть стати приводом для організації урочистостей, прийоми поділяються на офіційні та неофіційні.

Офіційними прийоми вважаються прийоми, коли запрошені особи пов'язані між собою відносинами службової діяльності. Вони, як і дипломатичні прийоми, організуються з приводу прибуття глав

іноземних держав, дипломатичних представників та офіційних представників бізнесу. Нагодою для офіційних прийомів можуть бути державні і національні свята, ювілеї, конгреси, конференції, симпозиуми, міжнародні виставки, підписання угод тощо.

Неофіційні прийоми влаштовуються з приводу товариських подій, сімейних свят і традиційних урочистостей.

Основними видами офіційних і неофіційних прийомів у дипломатичній та діловій практиці вважаються: келих вина, келих шампанського, перший сніданок, другий сніданок, обід, обід-буфет, вечеря, «а-ля фуршет», коктейль, «жур фікс» («jour fix») та малі прийоми — чай і кава.

Прийоми бувають денними та вечірніми, крім того прийоми поділяються на прийоми з розміщенням за столом і без нього.

Література

1. Про дипломатичну службу: Закон України. Редакція від 01.01.2022 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#n373>
2. Романюк Н. І. Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
3. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
4. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
5. Чугаєнко Ю. О. Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
6. Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
7. Rivett R. Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK, 2018. — 183 p.
8. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Etiquette Social Norm // Encyclopaedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
9. The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary. Protocol // Oxford Advanced Learner's Dictionary. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>

Тема 9 МІЖНАРОДНІ ПЕРЕГОВОРИ ЯК ЗАСІБ ДИПЛОМАТІЇ

Переговори стали складовою частиною повсякденного життя. Вже більшість рішень сьогодні досягається завдяки переговорам, з якими пов'язані певні сподівання та надія, що вони приведуть до розумного рішення і укладання деякої угоди.

Самі переговори можуть проводитись у різноманітних формах: починаючи від неофіційних зустрічей і закінчуючи офіційними переговорами з підготовленим порядком денним.

Головними стадіями переговорів є, по-перше, підготовка, яка передбачає формування групи учасників, уточнення їх кількості та кваліфікаційного складу; по-друге, сам переговорний процес і по-третє, завершення переговорів та аналіз результатів.

Для двосторонніх переговорів характерне дотримання принципу рівності кількісного складу обох сторін.

Для розміщення за столом переговорів існують деякі варіанти.

Учасники переговорів трьох сторін розсідаються за годинниковою стрілкою в алфавітному порядку навколо круглого чи прямокутного столу. Перше засідання очолює керівник приймаючої сторони, а далі чергування слідує за алфавітом.

Круглий стіл, як вважається, знімає певні статусні відмінності та рівноє керівника з членами делегації.

Щодо квадратного столу, то він, за думкою фахівців, сприяє створенню атмосфери змагання та може спричинити оборонну реакцію, яка ускладнює хід переговорів. Тому найчастіше використовується прямокутний стіл.

Для проведення переговорів вдаються до трьох стратегічних підходів — жорсткого, м'якого та принципового:

– жорсткий (обидві сторони при протилежних позиціях вперто відстоюють свою точку зору, вводять противника в оману стосовно своєї мети та надають невеликі поступки, щоб не зупинити переговори);

– м'який (кожна сторона вважає іншу сторону дружньою і не робить ставку на досягнення остаточної перемоги з метою досягти хоча б якоїсь згоди);

– принциповий (альтернатива вищенаведеним підходам до переговорів, що орієнтована на досягнення розумного результату).

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Романюк Н. І. Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни / Наталія Іванівна Романюк. — Луцьк. — СНУ ім. Лесі Українки. — 2015–65 с. URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
3. Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін. ; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Знання, 2014. — 814 с.
4. Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat. URL: <https://2009–2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
5. Rivett, Rosalie (2018): Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK — 183 p.
6. The Editors of Encyclopaedia Britannica (1998): Etiquette Social Norm. In Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Проведення практичних занять для здобувачів вищої освіти надає можливість вирішення таких дидактичних цілей:

- сприяння поєднанню лекційних занять з самостійною навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів вищої освіти, а саме теоретичної підготовки з практичною;
- розвиток умінь, навичок розумової праці, уміння застосовувати свої теоретичні знання для реалізації практичних завдань;
- формування у здобувачів вищої освіти інтересу до науково-дослідної роботи та залучення їх до наукових досліджень на кафедрі;
- забезпечення системного повторення, поглиблення та закріплення знань здобувачів вищої освіти за певною тематикою;
- поліпшенню навички здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;
- здійснення діагностики і контролю знань здобувачів вищої освіти з окремих розділів і тем програми, формування уміння та навичок виконання окремих аспектів професійної діяльності у майбутньому.

Вивчення навчальної дисципліни «Дипломатична та консульська служба» передбачає написання есе здобувачами вищої освіти. Есе являє собою літературний твір (у вигляді зв'язного тексту), який відображає позицію автора з певної актуальної проблеми (проблеми). Есе готується з метою висловлення своєї точки зору та формування несуперечливої системи аргументів для обґрунтування переваги позиції, обраної автором даного тексту. Структура есе включає в себе такі складові елементи:

– Вступ. Де вказується тема, її обґрунтування та актуальність. Надається розбіжність думок, вказується структура розгляду теми та здійснюється перехід до головного судження.

– Основна частина. Має у своєму складі:

- судження та аргументи, які висуваються автором, звичайно це два-три аргументи;
- докази, факти та приклади, що підтримують авторську позицію;
- аналітика контраргументів і протилежних суджень, де вважається доцільним показати їх слабкі сторони.

– Висновок. Узагальнена головна думка, аргументи щодо захисту головного судження, а також загальний висновок про корисність цього твердження.

Оформлення есе передбачає: есе представляється в електронному вигляді, обсягом — до 3-х сторінок машинописного тексту у редакторі Word. Шрифт: Times New Roman, кегль — 12, інтервал — полуторний; вгорі справа вказується прізвище, ім'я, по батькові автора есе, напрям підготовки.

Практичне заняття № 1 (2 години)
**ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ
ТА КОНСУЛЬСЬКИХ ІНСТИТУТІВ**

1. Розвиток дипломатичної та консульської служби в Давній Греції.
2. Дипломатична та консульська служба у Середні віки. Купецькі колонії Генуї, Флоренції і Венеції на Сході.
3. Зростання місця консульського інституту у міждержавній політиці.
4. 1815 — Віденський Конгрес та остаточне оформлення дипломатії у форму державної служби.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Бігняка О. В. Історія дипломатії: навчально-методичний посібник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
3. Головченко В. І. Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.
4. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навчальний посібник — К., 2007.
6. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
7. Kennedy C. S. The American Consul: A History of the United States Consular Service, 1776–1914. Praeger: First Printing edition, 1990. — 247 p.

Практичне заняття № 2 (2 години)
ПОСТІЙНІ (ДИПЛОМАТИЧНІ) ПРЕДСТАВНИЦТВА
УКРАЇНИ ЗА КОРДОНОМ

1. Дипломатичні представництва України. Структура та функції дипломатичних представництв.
2. Порядок відкриття дипломатичних представництв: агреман та вірча грамота.
3. Встановлення дипломатичних відносин: де-юре, де-факто (ad hoc), умови і характеристики кожного.
4. Головні функції дипломатичних представництв; дипломатичні привілеї та імунітети.

Література

1. Акт проголошення незалежності України. 24 серпня 1991 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. Балабанов К. В., Трофіменко М. В. Інститут почесних (нештатних) консулів // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. — К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2012. — Випуск 105, частина I. — С. 9–14.
3. Головченко В. І. Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.
4. Консульський Статут України від 2 квітня 1994 р. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
5. Сайт Верховної Ради України. — URL: www.rada.ua
6. Сайт Міністерства закордонних справ України. — URL: www.mfa.gov.ua
7. Cooper A., Heine J., Thakur R. The Oxford Handbook of Modern Diplomacy. Print Publication Date: Mar 2013 Subject: Political Science Online Publication Date: Aug 2013. — URL: http://217.64.17.124:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/696/andrew_f-cooper_jorge_heine_ramesh_thakur_theb-ok-org.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Практичне заняття № 3 (4 години)
ДИПЛОМАТИЧНІ КОНТАКТИ Й ОСНОВНІ ВИДИ
ДИПЛОМАТИЧНОГО ЛИСТУВАННЯ

1. Вивчення та аналіз суспільно-політичного життя країни перебування та повідомлення при ньому уряду своєї держави.
2. Бесіда; види та прийоми ведення дипломатичної бесіди.
3. Прес-брифінги, прес-конференції як засоби інформаційно-пояснювальної роботи дипломата.
4. Основні види дипломатичного листування: нота, лист, меморандум.
5. Нові форми дипломатичного листування: особисті послання, заяви уряду.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Бігняка О. В. Історія дипломатії: навчально-методичний посібник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
3. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
4. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. Сайт Міністерства закордонних справ України. — URL: www.mfa.gov.ua
6. Tomalin B. Writing diplomatically: Managing potential conflict. Published in Training // Language and Culture. — 2019. — Vol. 3, Issue 2 — P. 40–54.
7. Rivett R. Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK, 2018. — 183 p.
8. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Etiquette Social Norm // Encyclopaedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
9. The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary. Protocol // Oxford Advanced Learner's Dictionary. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>

10. Tomalin B. Writing diplomatically: Managing potential conflict. Published in Training // Language and Culture. — 2019. — Vol. 3, Issue 2. — P. 40–54.

Практичне заняття № 4 (4 години)
МІЖНАРОДНІ ПЕРЕГОВОРИ ЯК ЗАСІБ ДИПЛОМАТІЇ

1. Зростання ролі міжнародних переговорів на сучасному етапі.
2. Підходи до ведення переговорів, їх тактика; завершальні документи переговорів.
3. Етапи проведення переговорів, особливості національних переговорних стилів.

Література

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Романюк Н. І. Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
3. Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
4. Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009–2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
5. Rivett R. Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK, 2018. — 183 p.
6. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Etiquette Social Norm // Encyclopedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
7. Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009–2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ з/п	Назва теми/ види індивідуальних завдань (есе)	Кількість годин
1	Нормативно-правова основа функціонування консульської справи	9
2	Державні органи зовнішніх зносин	9
3	Представництво МЗС в Одесі	9
4	Спеціальні місії і торгові представництва в сучасній міжнародній практиці	9
5	Дипломатичний протокол, його роль в міжнародному спілкуванні	9
6	Міжнародні переговори як засіб дипломатії	13
	<p><i>Одне есе (міжнародні переговори і національні особливості певної країни) згідно з шостим пунктом переліку обирається здобувачем вищої освіти на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i></p> <p><i>Обсяг есе: 3–5 сторінок.</i></p> <p><i>Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни.</i></p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання: головна мета роботи — вивчення найважливіших теоретичних або прикладних аспектів дисципліни за допомогою підготовки есе (дослідження). Досить важливим вважається формування навичок та умінь здобувачів вищої освіти з цього приводу: здатності формулювати проблему самостійно, означати мету, головні завдання, предмет дослідження; робити пошук та відбір різноманітної інформації; аналізувати інформацію; доповідати результати аналізу, робити докладні висновки; здійснювати правильне оформлення науково-довідкового матеріалу; вжити публічно захистити свою роботу.</i></p> <p><i>Тема роботи розкривається відповідно до сучасних наукових концепцій з використанням основних наукових термінів. Досить важливим вважається висвітлення</i></p>	

№ з/п	Назва теми/ види індивідуальних завдань (есе)	Кількість годин
	<p><i>об'єктивних, наукових положень, застосування реальних прикладів, достовірної статистичної інформації. До роботи додається систематизований аналіз думок вітчизняних і зарубіжних авторів. Мінімальний обсяг використаних джерел — 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел мають складати оприлюднені документи, статті та монографії.</i></p> <p>Теми модульного контролю здобувачів вищої освіти</p> <p><i>Визначення термінів «консульське представництво» й «дипломатичне представництво».</i></p> <p><i>Два підходи до формування консульської й дипломатичної служби.</i></p> <p><i>Джерела дипломатичного і консульського права.</i></p> <p><i>Дипломатична служба Давньої Греції.</i></p> <p><i>Служба Давнього Риму.</i></p> <p><i>Дипломатична служба Візантії.</i></p> <p><i>Дипломатична служба у Середні віки.</i></p> <p><i>Дипломатична служба епохи Відродження.</i></p> <p><i>Види консульських представництв. Персонал консульського представництва. Функції консулів.</i></p> <p><i>Почесний консул і його інститут. Особливості імунітетів та привілей почесного консула.</i></p> <p><i>Види дипломатичних привілеїв і імунітетів. Відмінність між консульськими й дипломатичними імунітетами.</i></p> <p><i>Види дипломатичних прийомів.</i></p> <p><i>Види тактик у міжнародних переговорах.</i></p>	
	Разом	58

До самостійної роботи відноситься:

- 1 — підготовка до лекцій, практичних занять;
- 2 — написання есе.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ

1. Розвиток дипломатичної та консульської служби в Давній Греції.
2. Що стимулювало розвиток перших консульств?
3. Від якого слова походить термін «консул»?
4. Де лежать історичні корені інституту консульства? Хто такі проксени?
5. За якої умови можливо було стати прокшеном?
6. Давньоримська дипломатія і консульська справа.
7. Формування професійної дипломатії у Візантії.
8. Консульська та дипломатична служба у Середні віки.
9. Дипломатія Італії у період Відродження. Внесок італійців у теорію дипломатії
10. Віденський конгрес, остаточне оформлення дипломатії у форму державної служби.
11. Внесок Сполучених Штатів Америки у розвиток консульської служби.
12. Дипломатичні терміни — переклад та тлумачення.
13. Види консулів.
14. Визначення консульської служби.
15. Визначення дипломатії.
16. Які справи розглядали морські і торгові консули?
17. Закон про українське громадянство 1918 року.
18. Категорії консульських установ — їх визначення та диференціація.
19. Встановлення консульських відносин і створення консульств. Поняття консульського округу.
20. Консульські посадові особи. Консульський корпус.
21. Консульські функції.
22. Нотаріальні обов'язки консула і питання легалізації.
23. Інститут почесного консула.
24. Консульські привілеї та імунітети.
25. Центральні і закордонні органи зовнішніх зносин.
26. Внутрішньодержавні органи зовнішніх зносин.
27. Внутрішньодержавні органи зовнішніх зносин загальної компетенції.
28. Внутрішньодержавні органи зовнішніх зносин спеціальної компетенції.

29. МЗС України: структура и функції.
30. Дипломатичні ранги України та міжнародна стандартизація класів дипломатичних представників.
31. Встановлення дипломатичних зв'язків: де-юре, де-факто (ad hoc), умови і характеристики кожного.
32. Порядок відкриття дипломатичних представництв та призначення голови дипломатичного представництва.
33. Головні функції дипломатичних представництв.
34. Дипломатичні привілеї та імунітети.
35. Основні види дипломатичного листування: нота, лист, меморандум.
36. Дипломатичний протокол: сутність і значення.
37. Види дипломатичних прийомів.
38. Підходи до ведення переговорів, їх тактика.
39. Основні завдання представництва МЗС України в Одесі.
40. Головні функції представництва МЗС України в Одесі.
41. Особливості національних переговорних стилів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Балабанов К. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ/К. В. Балабанов, М. В. Трофименко. — Д., 2020.
2. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
3. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навчальний посібник — К., 2007.
4. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет: підручник. — К., 2017. — 326 с.
5. Шинкаренко Т. І. Дипломатичний протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. — 296 с.

Додаткова

1. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року. (1427–XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах (1944–1996): навчальний посібник. — К.: Освіта, 1998. — 176 с.
3. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048
4. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
5. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
6. Дорошенко Д. І. Нарис історії України. Том II (від половини XVII століття). — Видання друге. — К.: Глобус, 1992. — 349 с.
7. Про дипломатичну службу: Закон України. Редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>

8. Про засади зовнішньої та внутрішньої політики України: Закон України від 1 липня 2010 року (2411–17). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
9. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу: навчальний посібник. — Вінниця, Нова книга, 2002. — 564 с.
10. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
11. Кіссинджер Г. Дипломатія. — К.: КМ—Букс, 2018. — 864 с
12. Конституція України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
13. Консульський Статут України від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
14. Кулик О. П., Сардачук П. Д. Елементи дипломатичного протоколу і дипломатичної практики в історії України. — Львів, 2000. — 172 с.
15. Овсій І. О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): навчальний посібник. — 2-ге видання. — Київ: Либідь, 2002. — 147 с.
16. Панов А. В. Дипломатична і консульська служба: монографія / ПП «АУТДОР-ШАРК». — Ужгород, 2015. — 270 с.
17. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
18. Руденко Г. М. Україна дипломатична. — К., 1999. — 302 с.
19. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
20. Сагайдак О. П. Словник дипломатичного протоколу та етикету. — Київ: Видавництво Європейського університету, 2006. — 161 с.
21. Сандровский К. К. Право внешних сношений: учебник. — К., 1986. — 328 с.
22. Себеніус Дж., Бьорнс Н., Мнукін Р. Искусство переговоров по Киссинджеру. Уроки заключения сделок на высшем уровне. — К.: Азбука, 2016. — 448 с.
23. Про державний протокол та церемоніал України: Указ Президента України від 22 серпня 2002 року (746/2002). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>
24. Про офіційні символи глави держави: Указ Президента України від 29 листопада 1999р. (1507/99). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1507/99>

25. Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
26. Хандогій В. Д. Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит—Книга, 2017. — 576 с.
27. Чабан А. Ю. Дипломатична і консульська служба: навчально-методичний посібник. — Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. — 94 с.
28. Чекаленко Л. Д. Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. — К.: МАУП, 2007. — 176 с.
29. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за ред. Л. Д. Чекаленко. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с.
30. Чугаєнко Ю. О. Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
31. Ambassador M., Mel F., United States Protocol: The Guide to Official Diplomatic Etiquette, — Rowman & Littlefield Publishers, 2010. — 472 p.
32. Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009–2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
33. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Etiquette Social Norm // Encyclopaedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
34. Kamsaris D. Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette
35. The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary. Protocol // Oxford Advanced Learner's Dictionary. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>
36. Rivett R. Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK, 2018. — 183 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. www.mfa.gov.ua
2. www.eu.com
3. www.day.kiev.ua

4. www.un.org
5. www.interfax.ua
6. www.rada.ua
7. www.kmu.gov.ua
8. https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються такі методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекцій, опрацювання нормативних актів, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

Засоби діагностики якості вищої освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль:

– усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист есе, доповідь, оцінювання доповідей;

– письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи (письмове розв'язання задач) за темами.

Періодичний контроль:

– тестовий контроль: оцінювання модульного контролю.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти має сприяти реалізації низки завдань, зокрема:

– підвищення мотивації здобувачів до системного навчання впродовж семестру та навчального року, переорієнтація їх цілей з отримання позитивної оцінки на формування системних, стійких знань, умінь та навичок;

– відповідність переліку, формам та змісту контрольних заходів вимогам ЄКТС;

– відкритість контролю, яка базується на ознайомленні здобувачів на початку вивчення навчальної дисципліни з переліком, формами та змістом контрольних завдань, критеріями та порядком їх оцінювання;

– подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується виконанням індивідуальних завдань із застосуванням модульної системи оцінювання;

– розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей здобувачів, розвитку їх творчого мислення та підвищення ефективності навчального процесу.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, 4 контрольні роботи									Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		100
15 + м/к 10			10 + м/к 15		10 + м/к 15		10 + м/к 15		
T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8	T. 9	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	

T1, T2... T9 — теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
85–89	B	добре	
75–84	C		
70–74	D	задовільно	
60–69	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Навчальне видання

**ДИПЛОМАТИЧНА
ТА КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА**

Методичні вказівки
до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»

Упорядники:

ПОБЛЕ Дмитро Костянтинович
СІНОВЕЦЬ Поліна Андріївна

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*

Редактор *Н. Я. Рихтік*

Технічний редактор *М. М. Бушин*

Дизайнер обкладинки *О. А. Кунтарас*

Коректор *І. В. Шепельська*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 2,33.
Тираж 100 прим. Зам. № 517.

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-14-25, 33-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.